

ירח שפניו כדם * ילדה נוהגת בטור שיריונים *

בחפירות באש צולבת * וירדפם ויפחדם הרחק מעבר לירדן *

אל נא תעקור נטוע * חבלי משיח הנה זה בא!

אגדת נעמי שמר

החוויה הישראלית

פתיח

34 שנות עצמאות הספיקו להביא לחב"י רה הישראלית את הסופרמרקט האידאורי לוגו-תרבותי של כל אפשרויות ההבעה. בקשת האידיאלוגית של ישראל 1982, מהווה הפיומונאית נעמי שמר את הנס התרבותי, שעליו תלתה הלאומנות הקיי צונית את דיגלה. דגל ההתנחלות ועצירת הנסיגה מהשטחים הכבושים.

אם היה למישהו ספק בדבר התפקיד

הגדוד עייר

לשיריה של הפיומונאית נעמי שמר מוקדש נמר של נייר זה:

בספר פיומוניה הראשון של נעמי שמר, כל השירים, בשר מח, מתחילה שמר בחזון שיריה, ובתמליל רצוף באלמנטים צבאיים, המושתלים על נופים ארצישראליים וחוויות ישראליות אפוקליפטיות של "מחר אילי נפליגה בספינות / מחר אילת עד חוף שנהב / ועל המשחתות

פיומונאית שמר ובעד עז'י-חרון הרוביץ שיריקרב ופיומונות פטריוטיים מאולצים

הישנית / יטעיני תפחיההב... ובהמשך מבהירה הפיומונאית כי "מחר כשהצבא יפשיט מרי / ליכנו יעבור לדום..." בשירה רכב אש סותרת הפיומונאית את חזון השלום והלב העובר לדום שלה, ומציגה תמונה של "מראשי המכתשים / ומעבר לחומת החולות / רכביאש עם פרשים..." או, במילים אחרות: כוהותינו שהינם רכב אש פולשים אל מעבר לחור לוח קרי: מידבר סיני — דבר המעלה ריגוזה אצל הפיומונאית, המשגרת על רכב האש את "אהובי נישא עליו בלוי לות..."

ומאותה מלחמה פיומונאית מחזירה שמר עד מהרה את האוהבה, החייל שלי חזר, תוך שהיא הופכת את חווייתה ל- חוויית-יריבים, המולחנת באלמנטים מוסיקליים על החיילים / הוא ודאי יעגיה גם על החייל שלי // שמור עליו כתרך / האפר והפיה / בעניאבק אישם // שמור עליו היטב / בין עזה לרפיה / וירושלים גם..."

בשיר אחר, עוד לא אכלנו, מסבירה שמר את פיומוניה: "תרעו לכם שהצבא צועד

נעמי שמר — כל השירים; מהדורת ידיעות אחרונות (כריכה אלבומית).

מהפסטורלה של ואלס להגנת הטבע מור ליכה שמר את המעיין בפיומוניה אל בשדה תירוח, שבו היא מוליכה את הנגי בורה הנשית החוזרת של פיומוניה באהר בתה אל ה"לו מצאתיך בחפירות באש צולבת / כי אז דבקתי במדרי-החיילים..."

הנעל האסומרת

בזמר לגידעון שבים פיומוניה של נעמי שמר פעם נוספת אל העבר הארכאי של העם היהודי, בערש התפתחותו, לאותם ימים מקראיים, תוך שהיא משליכה את הלומותיה למציאות של ארץ-ישראל הקייטנה, והיא פותחת פיומוניה ב"ידיה או קיץ נפולות / הכשיל שדה את יפול..." ועד מהרה, משגרת שמר את גיבורה התורן, גידעון, לכיבוש עד אל גבול הירדן: "כרף גידעון בן עם עני / אשר היכה במדייני / היכה ולא חדל / וירד דפם ויפחידם / הרחק מעבר לירדן / משלוש מאות חייל..."

אלא שהמלחמות ההוויות שבפיומוני

על קיבתו... והיא מביאה לחיילי חרוניה חווייה צבאית לא שירית, כמו: "אתבול היה אצלנו המרצה מן המכון / והוא דיבר הרבה על כלכלה וביטחון..." בפיומן אחר, שירו של אבא, מתחילה המטמורפוזה של הפיומונאית שמר אל עבר מקורות התרבות היהודיים, החדר ממדיים, תוך נטישתה את דרך החלוציות של הוריה שהקימו מאחו לחלוציות החיי לוגית להוסי הכינרת. את החציבה והי בנייה של אביה היא ממירה ב"יבנה, יבנה יבנה המוקדש / יבנה, יבנה, יבנה המוקדש..." מאבני-המוקדש של עולם ה- פגאניות היהודי, שבה הפיומונאית שמר עד מהרה בשירה כיבו אורות אל: "דרך רב הגדוד הלך / אל המידבר..." שם "על ערבות ניצת ירח ומינו כרם // שר הייל שירו ברוח / מול החר / הגדוד עוף ינח / במידבר..." זיעתם של החיי לים, עוברת כחוט השני בפיומוניה של נעמי שמר, זיעה הרצופה בדימויים גבי ריים מילחמתיים, כמו דם, חצוצרות, תופים ועוד.

באש צולבת

בפיומן אחר השקיעה בשדה, פיומן שאותו שרה בשעתו מקהלת שלוש מאות גברי השיריון, שהיתה מעין גירסה מקור מית למקהלת הצבא האדום, מחדירה הפיומונאית שמר סיפור-אהבה בנאלי אל תוך תמונה שבה, "משדה-הקרב א' משדה התמרונים / אחרי השקיעה כשדה / הזר כירש או טור שיריונים / אחרי השקיעה כשדה — עלי על המטק, פטו עמנו / המטק שלך ואת שלנו..." ובהמשכו של פיומן זה, מוכן מאליו "ילדה נוהגת בטור שיריונים / אחרי השקיעה כשדה..."

בחיילים יצאו לדרך מוציאה הפיומונאית מבית-היצר שלה: "חיילים יצאו לדרך / למטק הגלי גדול / התקדמי בלי פיקי בך..." בכל שירי נעמי שמר, החיילים פוטעים בלי פיקי-ברך, וכאשר הם מעינים להיות צמאים, הרי שהפיומונאית, דוחקת לגרונה את קול מפקדם: "המפקד או קרא / שבלי מים זה נורא / והגדוד צורך ללכת / כל הדרך חזרה..." איוה חיילים ומפקדים אמיצים, יוצאים למסעות מייגעים בין בתי חרוניה של נעמי שמר.

מדם בלחון המרגלת מביא את חרוניה של נעמי שמר אל מפקדת החיילות, שקודם צמאו למים. והמרגלת שלה: "בעפעפים מושפלים היא מחפשת / את המפות הסודיות של המטה / ליישבות הגנרלים היא נכנסת... ולבדה במחשבות ענקיים / חרשפת לנו ת'סודות הצבאיים / והרכילות שלה אינה עניין סתמי — זאת רכילות עם ערך לאומי..." שיר, שהוא בבחינת פיומן מגוחך, על הכלאה בין מאבקה האררי לנעמי שמר.

בין שירי-הקרב ופיומונות הפטריוטים המאולץ, מתיזה עטה של נעמי שמר כצויר רת פסנתרה את ואלס להגנת הטבע. כמא חז, שעליו ניתן לבנות תליית-תלים של פטריוטיזם מלאותי וסכריני, המעניק גוון של אהבת מולדת, אהבה הנוהגת כמו אין לה מתחרים. אהבה השוכחת את היקר — שהטבע זקוק לאששים חיים שיהנו ממנו — ולא אנדרטות של גופלים.

כרות-בחירות של "התחיה" * הלחנת נאומי חנו פורת

שמר מקריבות קורבן למולך המילחמות, וכאן בא פיומוניה אנחנו מאותו הכפר, בו שניים מבני אותו הכפר יוצאים למילחמה, ורק אחד מהם שב ממנה: "אני יזכר בקרב שלא נגמר / פתאום ראיתי איך אתה נשבר / וכשעלה השחר מן החר / אז איתך הבאתי אל הכפר..." אותה אווירת שכול סכרינית, המאפינת רבים מפיומוניה של נעמי שמר, מצוייה גם בשיר זה אמרו הציפורים, שאותו היא מסיימת ב"רק הנעל המשומרת לי חייל / לחשה כדמיית המאהל: / חול

על-פי תצלום שבו מופיע הסופר הי-מנוח יעקב שבתאי.